

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce
SYMBOLY, ZNAKY NAŠÍ CIVILIZAČNÍ SOUČASNOSTI
BcA. Andrea Uhliarová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu
Studijní program Design
Studijní obor Ilustrace a grafický design
Specializace Malba

Diplomová práce
SYMBOLY, ZNAKY NAŠÍ CIVILIZAČNÍ SOUČASNOSTI
BcA. Andrea Uhliarová

Vedoucí práce: doc. akad. mal. Aleš Ogoun

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2019

Zadání

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autora

Ráda bych tímto poděkovala doc. akad. mal. Aleši Ogounovi za vedení mé diplomové práce. Rodině, za podporu v průběhu celého studia.

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1- 2
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE.....	3- 7
3	PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY.....	8- 11
4	POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	12- 22
5	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	23- 24
	a) Knižní a periodická literatura	
	b) Internetové zdroje	
6	RESUMÉ	25- 26
7	SEZNAM PŘÍLOH.....	27- 36

*Then one night in desperation
The young man breaks away
He buys a gun and steals a car
He tries to run but he don't get far¹*

¹Cave, Nick. In *The Ghetto*, album *The Firstborn Is Dead*, 1985

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

S ohlédnutím za svou tvorbou v magisterském studiu, spatřuji kontinuální vývoj myšlenek, námětů a posléze tvorby, které jsem započala v předcházejících letech bakalářského studia. Dosavadní zájem o psychologii jedince v této diplomové práci trochu ustoupil zájmu o celek. Platí ale, že odvrácená strana jevů si vždy získá mou pozornost. Témata jako agresivita, stud, přechod či znovuzrození jsou záležitosti, které opakovaně získávají v mé tvorbě prostor.

Pokud v magisterském studiu proběhly nějaké zásadní změny, jedná se o zvětšování formátů a zkoumání schopností pracovat s takovýmto měřítkem. Kresba obohatila mé vyjadřovací schopnosti o monumentální sochařskou vizi objektů nalezených v krajině, poutních míst a relikvií. Spolu s tím se vyvinula větší schopnost formát si zvolit, protože stejně důležité je pro mě vytvořit intimní „malé“ dílo.

Za výzvu pro uplynulé tři roky považuji zpětně „vybalancování“ rovnováhy mezi tématem a provedením, uvažování o instalaci a osvojení si techniky olejomalby vzhledem k tomu, že bakalářské studium jsem pojala jako práci s řadou netradičních materiálů. Spontánně to vyústilo v několik konceptuálních objektů.

Protože u sebe vnímám malbu jako nástroj kompenzace, vystávají ze zvolených námětů postavy neurotické, zákeřné, trpící zlomyslností z nudy nebo deformované úzkostí. Jejich síla je ale ve vědomé volbě životního postoje a určitém zpoždění v takovéto roli. Tak trochu Pygmalion. Vytvářet tyto charaktery mě baví a dávají mi v něčem sílu, takže není náhodou, že diplomová práce i přes to,

že řeší v podstatě sociologické téma, vykryštovala v konkrétní rýsy „aktérů“.

V posledních dvou letech uvažuji o zobrazení figury alternativními způsoby. Pomocí symboliky a atributů typických pro jedince. Člověk se stává zvířetem, zvíře zase neživým předmětem, předmět ožívá nějakou vlastností. Kolážové „montování“ takových výjevů není originální, stejně jako hledání až zpětného významu tématu, ale jednoznačně rozvíjí představy o kompozici, podnětné asociace. V budoucnu by mě lákalo, na základě zkušeností získaných při realizaci diplomové práce, kombinaci reálného a abstraktního světa dále rozvíjet.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Tématem „Symboly, znaky naší civilizační současnosti“ kontempluji o stavu společnosti, jejíž vazby a strukturu teď považuji za zásadní oblast, ve které dochází k proměnám a na které je dobré poukázat. Krize hodnotového systému, jak nám je vtoukáno do hlavy, zasela schizofrenní prvky do chodu našich životů. Definovat, jaké změny probíhají ve struktuře society, vzhledem k masovému směřování k individualismu, je hlavní náplní této práce.

Přichází nutná otázka: V porovnání s čím, s jakou dobou, docházím/e k takovýmto závěrům? Téma individualismus (a egoismus) je rozvíjeno na mnoha polích, obraty do minulosti, ale působí občas zbrkle. Jedinec před 300 lety uvažoval výrazně jiným způsobem než dnešní člověk.

Tato práce nemá mantinely typu začátek a závěr. Těžko bych dohledala počáteční zrnko skepticismu, jednoznačně ho ale podpořilo několik veřejných promluv klimatologa, esejisty Václava Cílka nebo zhlédnuté rozhovory s filosofem, sociologem Václavem Bělohradským. Jejich pojednání o roli jedince se sice liší, s ohledem na jejich ústřední bod zájmu, přesto nacházejí společné teze ohledně kritiky událostí, které se nám vymykají pod kontrolou. A je vůbec dnes prostor/čas pro kritiku?

Vývoj společnosti od přelomu 60./ 70. let v Evropě nenaplnuje své pozitivní predikce o postmoderně/postindustriální mediální době (názvů najdeme nespočet). Znovu je náš svět naplněn abstraktními pojmy, které jsou alfou a omegou našich životů. Už to není Bůh ale Moc, není to smysl, ale „touha po“... Proč si tyto potřeby získáváme materiálně?

Myslím, že by v každém okamžiku mělo být uskutečnitelné zastavit se a zeptat „jdeme správným směrem“? Touto základní zpětnou vazbou, kdy promlouvá naše zkušenost, představa nebo idea a morální aspekt, je dobré občas zviklat fascinaci pokrokem a blahobytem. Ale v duchu A. Schopenhauera uctívám krizi jako nástroj pohybu, je tedy i něco velmi vzrušujícího v označení tohoto problému.

Globalizace, která zřejmě dosáhla svého vrcholu pomocí neustálého toku informací, způsobila, kromě jiného, zpochybnění hodnot a reorganizaci rodiny, města, jako hlavního stavebního článku světa. Realita manifestuje rostoucí tendence jedince o samostatnost. Zabývá se ale formou „domnělého“ individualismu, který považuji za iluzorní jev, který může v rámci propojenosti vztahů jedinec-společnost, být škodlivý. Co se stane se strukturou, pokud po jedinci zůstane „prázdná díra“ nebo pokud jeho priority ovládnou hodnotový systém kolektivu? Tento jev „vyčlenění“ můžeme spatřovat zejména ve dvou krajních okamžicích: individualismu z nadbytku a individualismu z nedostatku.

Jako iluzorní ho chápu, protože dnešní jedinec je v základních potřebách mnohem závislejší na trhu a práci ostatních. Žijeme v provázané síti, kde máme většinu věcí usnadňujících a podporujících život, zprostředkovaných anonymním zdrojem. Je tedy paradoxem, že v této závislosti vzniká mezi zdrojem a uživatelem bezejmennost. A my jako spotřebitelé propadáme určitému zoufalství, jak věci „prostě nemáme ve svých rukách“. Vytrácí se tím pádem i důvěra, se kterou při lidském kontaktu přebíráme od někoho zboží nebo službu. Vyrovnáváme si to jakýmsi bojem za svou identitu. „Ale já na to mám právo“ je přečerpaný

argument doby „pozdní“. Místo porozumění společenství, které v takovéto míře propojenosti není dost dobře možné (a proto vládne preferování krátkodobých strategií), volíme vytváření izolovaných světů, v nichž kapitál určuje náš životní styl. Kompenzace tohoto druhu osamocení probíhá pomocí sociálních sítí a internetu, který tu funguje jako zástupce potkávací se společenské platformy, která fyzicky často chybí.

Všimněme si, jak troufale se snaží s takovýmto problémem odosobnění vyrovnat například módní značky: kvantová produkce nepotřebných „trendů“ je nám (podprahově) podstrkávána reklamními kampaněmi, které apelují na naši jedinečnost. Zdůrazňují originalitu a naše dotvoření identity skrze jejich produkt. Banky vnucují klientům osobní přístup „na míru“ a v kavárně můžete dostat kelímek s naškrábaným jménem.

„Principy mody a spotřeby podpořily ve své podstatě labilního jedince bez hlubšího ukotvení, jehož osobnost i vkus podléhají neustále proměně, ale který je zároveň pánem a vlastníkem svého života“²

Pokud se zeptáme, kde se tyto tendence vzaly, kde v historii vzniká rozšířený individualismus, museli bychom v čase cestovat do období osvícenství, jehož ideje přijala moderna a jejíž závěrečnou fázi nyní dotváříme. Otázky svobody jedince, důrazu na racionalitu, humanismus, víra v pokrok a postava intelektuála, který má prostředky a schopnosti k tomu předávat své vize a interpretace o světě.

² LIPOVETSKY, Gilles. *Hypermoderní doba*. Praha: Prostor, 2013. ISBN 978-80-7260-283-4.

Počátek 20. století se nese ve znamení širokého zasvěcení veřejnosti do problému komplikované psychologie jedince. Výtvarné směry si „vyrovnávají účty“ s minulostí a v podobě manifestů „vítají nové pravdy“. Dvě světové války však dokázaly jak je jedinec jednoduše zmanipulovatelný, utopie o uvědomělém společenství, odpovědném za své činy se otřásla do základu.

„Současně s rozkladem významných systémů závazných morálních pravidel došlo k rozvoji zcela nových fenoménů asociálního chování, které částečně překrývají vlastnosti nezodpovědného individualismu: všeobecný cynismus, odmítání individuálně o něco usilovat a přinášet oběti.“³

Specifickou kapitolou jsou země zasažené v minulosti totalitní vládou zdeformované ideologie. Tento jev-„domnělý individualismus“ může být v ČR přirozeným skokem z kolektivismu, sdružování a masovém potlačování základních lidských práv a svobod, v éře komunismu, v touhu být osobnost bez vazeb, omezení, závazků „svobodná“... Drobné projevy, které nám mají skrýt propojenost s kolektivem, a naopak apelují na naši výjimečnost, originalitu, ego, podporují, že ztrácíme vazby s okolím. Přestáváme vnímat všechny ty množiny, do kterých patříme a ve kterých máme své nezastupitelné místo. Demonstrace vlastního postavení a uspokojování hédonistického života zachází do krajnosti v podobě vykořisťování svého okolí. „Nebylo to tu už?“ Nemají komunismus a kapitalismu mnohem více společného než odlišného?

³ LIPOVETSKY, Gilles. *Hypermoderní doba*. Praha: Prostor, 2013. ISBN 978-80-7260-283-4.

Je klišé konstatovat, že žijeme v chaosu (vnějším i subjektivním), ale právě on je na globální úrovni hlavním podnětem k fragmentaci, protože celek se stal již nepostihnutelným. Pokud ale tyto tendence směřem k individuálnímu vývoji budou nadále gradovat, a my budeme stále silněji pociťovat okolí jako konkurenci, nebude možné společně řešit zásadní otázky budoucnosti. Tíživé změny klimatu, tristní stav na politické scéně, jsou důvody ke spolupráci.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

„Nejde o to, že existují případy závratného bohatství a na druhé straně neméně ohromující případy beznadějně bídy. To existovalo vždycky. Problém je v tom, že dříve spojitá pyramida majetku, moci a prestiže se rozpadá a na jejich obou koncích se vydělují zvláštní sociální světy. Fungují svou vlastní logikou a vzdalují se jeden druhému a všechny společně hodnotám otevřené společnosti.“⁴

Výtvarným úkolem, který jsem si stanovila pro tuto práci, je sblížit mou kresbu a malbu. Převést některé motivy do barvy. V minulých letech se mi potvrdilo, s jakou jistotou dokážu pracovat ve velkoformátové kresbě, ale že mám problémy uvažovat o podobných námětech v malbě. Způsobem zpracování tedy navazuji na kresby z předchozích let, kde využívám motiv kostí a lidských ostatků jako stavebního materiálu tak, aby nutně nepůsobily morbidně nebo nihilisticky. K tomu využívám konfrontaci s díly Lydie Arickx, Christine Ay Tjoe, Rogera Edgara Gilleta, Ondřeje Basjuka, Jakuba Tomáše, Jiřího Beránka, Berlinde de Bruyckere a dalších.

Počáteční skici k diplomové práci mají charakter velmi rozvolněných formací prvků, které nesou jen náznak motivu lidských ostatků. Z toho vzniká celá série malých formátů A4 na papíře (Přílohy 1- 7), malovaná akvarelem. Opírají se o podoby tradičního pohřbívání v paleolitu a archeologické nálezy s tímto obdobím spojené. Individualita se na nich vyskytuje v podobě samostatné jednotky,

⁴ KELLER, Jan. *Tři sociální světy: Sociální struktura postindustriální společnosti*. 2. vyd. Praha: Slon, 2011. ISBN978-80-7419-044-5.

často kruhového tvaru, rozpínající a pohlcující prostor. Po převedení do velkého formátu na plátně mi tento způsob zpracování ale začal připadat příliš archaický, neadekvátně odkazující na pravěk a primitivní umění. Tento dojem podpořilo pracování s pigmenty v zemitéch odstínech nebo použití grafitového prášku, zásah do malby v podobě linky. Neustále se „vnucoval“ odkaz na jeskynní umění, evoluci.

„Kostí“ po transformování do velkého formátu získaly obludnou dramatickosti (Příloha 9). Spíš připomínaly postapokalyptické vize deviantského autora než formulaci nějaké teze. Nadhled. Chtěla jsem ale u těchto prvků zůstat nadále, jako nadčasové symboly fungují univerzálně. Jde o to, JAK je zpracovat. Nejvíce se tedy proměňovala během procesu barevnost s důrazem na uvědomění si, že pokud se zabývám jevy ze současnosti, jakkoliv mají své kořeny někde v minulosti, společenství= kultura= tradice= historie, chci, aby reflektovaly soudobé myšlení, mentalitu a vizuální ataky zvenčí.

Dnešní člověk je naléhavě zaujat hmotnými statky, a zároveň žije ve virtuální realitě. Proto jsem zvolila na finálních plátnech kontrast mezi konkrétními prvky/iluzorností a neurčitostí. Plakátovou odvážností a barvami počítačové kultury, v iracionálním souzvuku, se symboly smrti, naléhavosti, apelu.

Při každodenním procházení městem chodce „bombarduje“ úchvatný bizarní vizuální smog. Jeho barevnost a jazyk mi často vyrazí dech. Pokud se tento dojem spojí s posloucháním hudby ve sluchátkách, může být každodenní rutinní cesta neskutečným zážitkem.

Společný prostor, tak křiklavý, tak užvaněný a hlučný, tak ubohý a nedomyšlený. Nezkrocený zdroj rozkmitávající čidlo pozornosti. Město jako organismus se stává bodem zájmu. Příroda spolehlivě dojme a utiší vnitřní povyk, nic ale nezanechá takovou stopu/otřes jako absurdní zásahy lidské činnosti. A tím se oklikou vracím k „individualismu z nedostatku“. Bez předsudku a hodnocení se dá zkonstatovat, že lidí, kteří tráví svůj život „na ulici“, vyčlenění ze systému, je velké množství. Spektrum je i v takové subkultuře různé. Procentuálně se neodvážuji tvrdit, kolik z nich si zvolilo tento životní styl dobrovolně (častěji to bývá u squatterů.) Je mezi nimi nějaký individualista nebo jejich domnělá svoboda je trpká forma vyhnanství? Podívejme se například na Ovidia, kterého desetileté vyhnanství dohnalo k silným prožitkům zoufalství. Vyhnanství byla forma stejně krutého trestu jako smrt. (Vzhledem k tomu, že řada lidí neznala život za hranicemi města, možná horší než smrt. Příklad bezdomovců k jednomu z nejgeniálnějších básníků je hra postmoderny.) Komunita a socializace. Jak jsme s ní dnes?

Charakteristickými rysy tohoto cyklu je změna, proměna. Obsahuje proměny v barevnosti, které mají zdůrazňovat jednotlivé fáze myšlenky. Dále rozlišují abstraktní plochu versus konkretizaci místa a času, zakotvení v prostoru. Vyjádření kvalitativní změny na struktuře je zachyceno jednoduchým porušením rastru a zrozením antihrdiny, který tvrdohlavě vystupuje z uspořádané a přehledné uniformity. Jako zápornou postavu ho chápou, protože se zpronevřuje společenství na úkor svého blahobytu, porušuje pavučinu provázanosti za cílem svého sebeurčení a sebe-propagace.

„...smysl je vždy něco, za co musíme být vděčni společenství,
k němuž patříme. Mé věty mají smysl, protože druzí lidé ve
svobodném společenství jim naslouchají, ptají se a odpovídají...“⁵

⁵ BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Mezi světy & mezivěty*. 2.vyd. Praha: Novela Bohemica, 2013.
ISBN 978-80-87683-04-0.

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

„Velký objev“ v poznávání tohoto tématu byl moment uvědomění si, že téma je celou dobu krok přede mnou. Několikrát se zjevilo jako jasný vzorec, který je možné aplikovat na sociální změny, v zásadních etapách společenství, vnucovala se tu grafická schémata a geometrické náčrty. Samozřejmě, že toto pojetí se mě snažilo zmást zejména díky paralelně navštěvovaným hodinám J. Vančáta a jeho analytickém pojetí mezníků v kritice umění. Tuto přísnou vzorcovou strategii bylo nutné minimalizovat na jednoduché schéma, které bude otevřené mému emotivnímu způsobu malby.

Finální podoba diplomové práce zahrnuje soubor tří obrazů na lněném plátně o velikosti 200/155cm (Přílohy 11, 12, 14) A jednoho obrazu 160/120cm (Příloha 13) na bavlněném plátně. Obrazy jsou orientovány na výšku, natřeny akrylovým šepsem Pebeo. Blind rámy byly zakoupeny. Řada experimentů a přípravných prací vznikala na nenašepsovaném plátně a na papíře (Příloha 8 a Příloha 10). Na základní bílý nátěr jsem si rozvrhovala motivy akrylovými barvami značky Lukas a posléze pracuji barvami olejovými, Pebeo a Umton. Toto je proces, který jsem si usilovně snažila „adoptovat“ během posledních dvou let vzhledem k častým změnám, které při malbě provádím. Pro výstavní účely jsou obrazy opatřeny lištami.

Série zachycuje rozvoj myšlenky a má danou posloupnost. Pokud se na dílo podíváte, zjistíte, že každý obraz má svou specifickou atmosféru i když jsou komponovány z podobných motivů.

Leitmotivem je fialová barva. Nepřirozená, umělá, a velmi těžká ke kombinacím. Barva pouličních neonů a obalu čokolády Milka.

Pro mou tvorbu jsou takovéto barevné kombinace novinkou, stejně jako uvažování o „čisté“ ploše. Studnicí inspirace mi byly „špatné“ obaly od alb plné lebek a laciných efektů, nabízejících se jako skvělý potisk na ošklivé tričko. Existují ale i přebaly, které si dlouho nosím v hlavě a podpořili „potemnělou“ atmosféru tvorby- UNKLE: War Stories, Radiohead: The King OF Limbs, SBTRKT: Wonder Where We Land . Další moment inspirace jsou večerní ulice Plzně, stmívání, které se na obrazech objevuje v podobě gradientu, odstupňované barevné plochy. Noční světlo. Náhodné výkřiky „společensky unaveného“ kolemjdoucího. Odcizení.

První ze série obrazů (Příloha 11) se vyznačuje tmavým pozadím, na němž jsou vykrouženy kulaté barevné prvky. Křiklavé kombinace červené, žluté, zelené, kontrastují s pozadím, černo- fialovou plochou, kterou pokrývá po celém formátu pravidelně rozmístěných 12 těchto kruhů, ve čtyřech řadách pod sebou. Díky tomu vzniká v obraze prostor. Obraz má plošný/ plakátový charakter. Většina barev byla použita přímo z tuby. Velmi jednoduše mají tyto kruhy znázornit soubor s univerzální formou, ale specifickou- barevnou odlišností. Jedinečnost v mnohosti. Některé kruhy jsou řešeny detailněji, s popisnými vsuvkami lidských kostí, lebek, reagují na sebe, jiné jsou „nahozené“, je v nich možné identifikovat náznak iniciály. Formát narušuje bílý cíp, klín, jenž rozbíjí harmonii.

Nevyhnu se tu paralelám s pracemi Zdeňka Sýkory či kruhovými formacemi Vladimíra Houdka. Kruhy ovšem nemají technicistní charakter, ale jsou živou formou. „Zárodek“ individualismu se tu rodí z pocitu uniformity, neochoty spolupracovat. Dvě bílé lebky v levém dolním rohu skrze „otevření prostoru“ v trojúhelníku, narušují systém- hladký přechod z černé do fialové v pozadí.

Tento moment samozřejmě může mít pozitivní i negativní dopady. Velké osobnosti minulosti museli nutně „vystoupit z davu“ aby se stali průkopníky, lídry, idoly, aby měli možnost promluvit a jednat. Zásadním rozdílem mezi individualismem uvědoměným a tím iluzorním ale je opravdová samostatnost a nezávislost jedince. Ten klamlivý individualismus se naopak projevuje zoufalým nepochopením svého účelu v systému. Co se ale stane, pokud se takovéto uvažování rozšíří masově? Není to skrze současný virtuální svět jednodušší než kdy předtím?

Druhý ze série obrazů (Příloha 12) zachycuje dva prvky umístěné v diagonále oproti sobě na plátně, narušují strukturu. Vystupují z ní. K tomuto ztvárnění jsem využila konkrétních motivů lidské lebky a ostatky zvířecí, ovčí hlavy. Tento výběr zdůvodňuji pocitem „stádnosti“. Bezmyšlenkového chování v systému. Lebky jsou umístěny v abstrahovaném, rozmáchlém tvaru, připomínající sevřenou ruku. Je to prvek náhody, který má být zdůrazněn právě záměrnou modelací konkrétních motivů. Prostor se otevírá, tušíme za ním prázdnotu. Základní rastr, který je porušen, představuje jednoduchý systém dlaždic, které se nacházejí na chodbě mého ateliéru. Pracuji v podstatě se základními barvami žlutou, červenou, modrou. Dlouho jsem uvažovala, jak maximálně zjednodušit takovýto námět. K tomu mi pomohla práce se symboly a elementární, opakující se tvary.

Zvolené řešení není náhodou, odkazuje k bakalářské práci z roku 2016, kde se v pozadí objevovaly hrací karty, obdélníky, překryté torzy lidských těl v prvním plánu.

Další ze série obrazů je téměř monochromatický (Příloha 14). V průběhu práce jsem si všimla, že každou další prací lépe chápu úlohu barvy v jednotlivých obrazech. Tento obraz „vykrytalizoval“ poté, co jsem měla všechny vyskládané vedle sebe, a zdálo se naprosto přirozené, v něm potlačit barevnost, nejen kvůli rozvíjenému tématu, příběhu, ale i ve vztahu k ostatním. Do jisté míry neguje totiž obraz první. Jedinec ovládá sám prostor. Není náhodou, že působí jako „pán zla“, protože má oblečený dlouhý černý kabát a místo hlavy beraní lebku. Symbol pro tvrdohlavost, svéhlavost. Uplatňuje se tu zájem o mytologii, odkaz na příběh lásona a zlatého rouna. Animace použitá ve filmech s touto tematikou z roku 1963 v režii Dona Chaffeyho, ale i zpracování z roku 2000 od Nicka Willinga, ovlivnili řadu prvků v obraze. Letmé otočení této černé hlavy na diváka je libůstka, jejíž inspiraci čerpám z knihy „Jak rozpoznat odpadkový koš“ od Jakuba Hájka, (který s nadsázkou sobě vlastní popisuje tento specifický pohyb lhostejnosti, odměření, nezájmu, tak mistrně používaný zejména u celebrit a ve světě modelingu.) Opět si pomáhám konkrétními věcmi ve výstavbě významu. Postavu oblékám do kabátu, který se mi válí v ateliéru, další rekvizitou je světlo ze kterého se stává věšák/tělo, na které je hlava nasazená. Prostor „rozsekává“ žlutý pruh, který není světlem, ale barvou. Kolem černé postavy se válí zbytky ostatků (obětí) v barevné nadsázce. Celý výjev má vlastně velmi lehkovážný charakter. Pozadí, tvořené opět systémem dlaždic, místy vtipně překrývají zvířecí (divočák) kůže v kompozici, které vede divákovu oko. Trofeje... Toto uchopení výjevu je z řady obrazů jednoznačně nejkonkrétnější, vybudovaný prostor pomocí podlahy /půdy a průhledu za postavu, dává tušit konkrétní čas a místo. Vědomě je tu zpracovaný tento pocit hmoty a ukotvení.

Nacházíme se totiž mnohem více ve světě materialistickém. Inspirací pro zvířecí lebku mi je 3D scan v počítači. K práci na lidských lebkách a kostlivci využívám jako pomůcku knihu Výtvarná anatomie od Radka Petříčka.

Čtvrtý obraz (Příloha13), menšího formátu, vznikl jako reakce na triptych v celku, který ve svých univerzálních formátech začal působit dogmaticky a vážně. Tento obraz se vyznačuje největší hravostí a volností ve svém provedení. Olejové barvy jsem na něm aplikovala na nenašepsované plátno, je ale opatřené izolačním nátěrem z klišu, který upravuje savost. Tento způsob práce se u mě objevil v loňském semestru při práci na zátiších. Je sympatický v tom, že lze pracovat s „dýmovým“ efektem, který vzniká při prvním nánosu štětcem, ale místa, která chcete konkretizovat, lze zdůraznit pomocí opětovného nanesení barvy. Jde si tedy pohrávat s kontrastem jakési ledabylosti a preciznosti. Opakuji na něm motiv dvou množin, které nabourávají rastr. Jedna množina se skládá z hlav zvířecích, jedna z lidských lebek. Pomyslné spojení je svěšená pasivní ruka kostlivce. Pomocí kolážového způsobu nanášení motivů se ve formátu otevírá několik prostorových plánů. Při důkladnější úvaze toto plátno zastupuje zoom, detail plátna prvního. Je pro něj příznačná drastická barevná kombinace červené a fialové (kadmium červené střední, ultramarín červený), které dominují prostoru. Systém mřížkování je zpracován mnohem volněji, „živě“ oproti podobnému motivu dlaždic na velkém plátně. Anatomie jednotlivých hlav je různorodá, některé dostávají charakter zjednodušeného symbolu, jiné působí realisticky a „vylézají“ z formátu.

Během studia se objevila spousta vlivů, jež formovaly rukopis, dynamiku, témata. V souvislosti s diplomovou prací musím vyzdvihnout Daniela Richtera, Andrease Goldera a o generaci staršího Lionela Fettinga. Andreas Golder je osobnost kontroverzní, se zvláštním převáděním morbidity do kulis popové kultury. Vidím v něm ale naději pro svou spontaneitu či impulsivnost. Jeho systém „pozadí a figura“, „pozadí a detail“ v starších pracích je „primitivní“ nástroj, ve kterém si dokážu představit komponovat řadu výjevů. Pod jeho vlivem se mi v minulosti promítla do pláten „pleťová barva“ v podobě masy, amorfního tvaru, části kůže. V porovnání s tím nyní vytvářím „figuru“ ze skeletu- pevných částí. Samozřejmě, o jeho zdrojích by se dalo diskutovat, jedním z nich budou figurace Francise Bacona. Zejména tolik typické usazené figury ve formátu, motiv metafyzické schránky, ohrádky kolem těla a specifický odstín masa (kraplak tmavý, anglická červeň ve značce Umton.) Do jaké míry se tato nit návazností dá napínat, je otázka. Ale sledovat tyto kauzality je napínavé.

Během práce vzniklo na plátnech úctyhodné množství (celkově 45?) lebek a kostí, což může zavánět nějakou obsesí, fetišem. Pokud by tu ale mělo něco být zdůrazněno, je to motiv rohů na zvířecích lebkách. Odkaz démonických zvířat Williama Blakea. Motiv jakési koruny, pro „nekalé“ úmysly. Okultní atmosféra, kterou v člověku vyvolávají, je jasnou známkou dominance, symbolem sexuální vitality, viz obřadní masky a výrobky z paroží, klů. Některé národy dodnes používají rozemletý roh nosorožce k výrobě lektvarů, erotický podtext jednorožce v dětských pohádkách je velká zábava. Do opozice bychom tento symbol(bodat, napichovat, zranit) mohli dát s „trendem“ malování zaječích uší (měkkost, hebkost, něžnost,

hravost). Oboje se objevuje významně v tvorbě slovenského autora Andreja Dúbravského nebo Josefa Bolfa.

Otázkou při analýze neurotika v ordinaci není to, co říká, ale to, co neříká. Co tedy nevědomky říká téma „individualismus v době pozdní“?

Ve druhé polovině 20. století zaplavila deprivace minulostí celé dvě generace, což se samozřejmě zrcadlilo v umělecké sféře: nutné vyrovnání se, s určitým selháním kolektivu. Lidská psyché funguje na principu rovnováhy. Potlačené emoce se vždy spolehlivě „ozvou“, transformované v příznaky, „na jiné frontě“. Nahrazujeme si svými malými světy o počtu jeden jedinec zklamání? Doléhá na nás zodpovědnost za generace, co se ještě nenarodily? Nedůvěra a zmar hrají prim. Čeho se bojí dnešní člověk? Budoucnosti? V kalamitě rozptylujících informací se ztratilo to zásadní. Jak kritizovat současnost, aby se nejednalo o afekt nebo aby to už nebylo kolaborování s nefunkčním systémem?

Ve starém Římě připadalo deset otroků na jednoho občana. Jakkoli geniální kultura to byla, nedokázala se ubránit neudržitelným změnám a zajistit si existenci. Otroci povstali s vlastním náboženstvím – křesťanstvím. (Banálně pojato.) Atmosféra doby dokáže vygradovat nevyzpytatelnými změnami, na vahách paradigmatu.

Netroufám si konstatovat, jaký je současný diskurs v umění, ale zdá se, že změny posouvají nekompromisně aktuální a ještě aktuálnější uchopení současnosti velmi rychle do prachu minulosti. V kontextu multimediálních projevů si nutně každý malíř musí položit otázku: proč malba?

Kolem roku 2000 tu přeci byly predikce, že malba je mrtvý nástroj. (Projekt Mileny Slavické- Poslední obraz.) Naštěstí pro malbu, žijeme v roce 2019, „době obrázkové“. Naše vyjadřování udělalo obrovský krok zpět a nahrazuje písmo symboly, celé texty obrázky a komentáře gify.

Jako filistínské řešení zapeklité situace může být sáhnout po programovém řešení otázek v malbě a kresbě. Pro mnohé již archaický nástroj může čerpat ze své stability a stát se statickým bodem v toku informací, úhlů pohledu. Může zastat pocit jistoty v době, kdy je velmi jednoduché cokoliv během pěti sekund na internetu zpochybnit.

Nikdy v historii nebylo umění tak přístupné z hlediska vyhledání informací. A dá se asi také říci, že nikdy nebyl takový „oříšek“ se v něm zorientovat. Čas, který by prověřil kvalitu, je nedostatkové zboží. Jako svůj základní projev volím malbu a kresbu, protože tradice, kterou si sebou nesou, na ně klade břemeno nároků a rámce interpretací z minulosti. Přesto neskutečnou výhodou takového média je možnost jednoduchého sdílení, právě v době mediální!

Do současné malby přispívám svou tvorbou v duchu kritiky a hledání. Je pro mě příznačné ponoření se do problematiky. Dynamika tvorby mě udržuje kon-ti-nu-ál-ně v činnosti a neustálém cyklu objevování, tvoření, ničení...V posledních letech se proces a výsledek zdá být jedním, tím samým. Neduh, v podobě neustálého předělávání pláten, má ale jednoduchý základ - „express yourself“. Chci se dívat na něco, s čím se ztotožním,(o promítání osobnosti

do cizí práce a identity pojednává vyčerpávající zpověď bakalářské práce) ačkoliv to je možná nejzákeřnější past.

Malbě přisuzuji velkou roli vyprávění příběhů a zásadních událostí, proto i motivy, do nichž vkládám energii, mohou působit ambiciózně nebo vyhroceně. Těžko říci, kde je v tom kalkul, kde výchova a zvyk, a co je rebelie a co myšleno upřímně. V procentuálním zastoupení jednotlivých aspektů, si fandím- leccos, co dělám, myslím vážně. Už vím, že „kunderovská“ manifestace nesmrtelnosti, skrz tvorbu, je břemeno, iluze v podobě obrovské koule u nohy, v reálném světě. Naopak, velmi často si odříkávám léčivou mantru: „jsi nikdo“. Tohle slovní spojení si protiřečí s tím, co v malbě hledám a ztvárňuji. A bude to zřejmě i klín, který rozštěpil názory v určitém dualismu. Jakási pasivní rezistence člověka snažícího „se fungovat“, rozpoutává dialogy až pomocí umění. Snad je patrné, že ten „potvorácký domnělý individualismus“ je věc žitá i mnou.

V průběhu let na škole jsem pocítila velký vliv okolí, fascinaci některými spolužáky a jejich tvorbou. Možná to dnes už není fascinace, ale upřímný obdiv s důrazem na pochopení jejich INDIVIDUALITY, přesto cítím, do jaké míry mě kolektiv a atmosféra ateliéru ovlivnily. V hledání paralel s některými českými autory, (není zapotřebí urputného hledání k tomu spatřit vliv symbolismu přelomu století 19/20.) si nedovolím jít dále, než 10let, podmínky vzniku děl před rokem 89 jsou pro mě upřímně nepředstavitelné. Zároveň někteří autoři vystali v 90. letech jako celebrity, ale řada bohužel upadla v zapomnění, dohledávání těchto zdrojů není pro současného tvůrce/diváka jednoduché, a zároveň proměna mentality pod vlivem internetu je naprosto zásadní.

Diplomovou práci bych zařadila k těm, které vyznívají v kontextu mého vývoje, jako práce agresivnější. Lehce hororové motivy, s barevnou nadsázkou, můžeme vysledovat u Martina Salajky, např. jeho série Lebky, kde skládá do velké plochy jeden a ten samý motiv. (Známe ze seriality Andy Warhola, konkrétně Sculls 1986.) Dalším adeptem na konfrontaci může být podobně orientovaný Jan Vytiska. Zejména kvůli práci s barvou. Máme společný vliv kresby a určitou linearitu a ostrost, se kterou věci konkretizujeme. Sdílíme zdůraznění barevných akcentů v mase šedých „špinavých“ barev.

Obecně pracuji s personifikací a metaforou, některé práce mají v tomto duchu melancholickou, poetickou atmosféru. Jiné jsou skrze svou monumentalitu a instalaci díly interaktivními, zážitkovými. V této sérii pláten se název „Symboly dnešní doby“ reflektuje ve zpracování zcela od začátku. Nemám potřebu ovlivňovat interpretaci děl. Každou další vrstvu považuji za obohacující. V ohlédnutí, nikdy neaspirovala na to být „vědeckým objevem“, novátorská, ale mají pro mě velkou hodnotu v řadě maličkých zkušeností. Školenému divákovi mohou připadat jako stereotypní standart, nepochybuji ale o své kreativě a vynalézavosti, hledám cestu, jak ji projevít. Zpravidla se nepouštím do námětů, které bych neměla „zažít“.

Bylo by fér přiznat, že některé úvahy se možná zdají být filozofické, ale nikdy ne dostatečně k tomu, aby vznikla nějaká teorie, mohou aspirovat na nějakou literární formu, ale nikdy ne dostatečně, aby překonaly hranice průměrnosti. „Jablko poznání bylo nakousnuté, ale nedojezené“ pravil publicista Jiří Průša.

Je tedy možné, že téma a zpracování občas dojdou na rozcestí a každý začnou žít svým životem. Konkrétně v procesu diplomové práce, při konzultacích s F.S., přicházely nové a nové podněty, jak vykládat malby. Při „vystoupení“ z pracovního režimu musím uznat, že striktní rozdělení člověka a zvířete, „otevření“ série lidskými lebkami a „uzavření“ zvířecí, vytváří velmi aktuální hříčku v návaznosti na globální problém konzumace masa, „obrácenou evolucí“ nebo potlačováním animálních potřeb v rovině podvědomí...Pozice a výjevy, v afektu, v pozérském rádoby vytržení, mají zase tak blízko k obalům časopisů a inscenovaným „selfie“.

Ke zhodnocení práce není dostatečný časový odstup. Vývoj a tendence byly rozmanité, zakotvení v tomto zpracování považuji za celkem zdařilé, vzhledem k mým očekáváním. Nemám pocit, že bych nějakou fázi své tvorby po šesti letech ukončovala, shrnula, naopak, otevřely se dveře pro nové invence. Oceňuji, že téma, které doslova srší negativními aspekty současnosti, může ve zvolené stylizaci vyznít jako hra. Prvoplánové kombinace chápu jako hříčku povrchnosti, ve které se to vše odehrává. Nemůžu tvrdit, že se mě tato povrchnost do jisté míry netýká. Vliv doby by neměl být alibi, ale žijeme v krásně příšerné době, velmi podnětné a tvorba v atelieru je nástroj koncentrace. Bod. Proces a bod. Chtít pocítit to samé po recipientovi je asi kardinálně troufalé. Pokud pod tento odstavec spadá i „obhajoba“ vlastní tvorby, umělec Blixa Bargeld řekl pro rozhovor DanishTv v roce 1989:„Existuje spousta geniálních kapel, ale protože odmítají nahrávat a koncertovat, nikdo o nich neví, ale jsem si jistý, že existují.“

Seznam použitých zdrojů:

a) Knižní a periodická literatura

1. BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Mezi světy & mezivěty*. 2.vyd. Praha: Novela Bohemica, 2013. ISBN 978-80-87683-04-0.
2. BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Společnost nevolnosti*. Praha: Slon, 2007.
ISBN 978-80-86429-80-9.
3. DUB, Petr. *Vybrané postkonceptuální přístupy v současné české malbě*. Brno: Edice FAVU, 2012. ISBN 978-80-214-4656-4.
4. KELLER, Jan. *Tři sociální světy: Sociální struktura postindustriální společnosti*. 2. vyd. Praha: Slon, 2011. ISBN 978-80-7419-044-5.
5. LAMAČ, Miroslav. *Myšlenky moderních malířů*. Praha: Odeon, 1989. ISBN 80-207-0087-0.
6. LIPOVETSKY, Gilles. *Hypermoderní doba*. Praha: Prostor, 2013. ISBN 978-80-7260-283-4.
7. RUHRBERG, Karl. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-521-8.

b) Internetové zdroje

1. KELLER, Jan. V pasti individualismu. In: Novinky.cz [online].
19. 5. 2010 [cit.15.4.2019]. Dostupné z:
<https://www.novinky.cz/kultura/salon/200196-jan-keller-v-pasti-individualismu.html>

2. LHOTÁK, Radim. Individualismus a doba. In: Virtually [online].
28. 1. 2010 [cit. 13. 4. 2019]. Dostupné z:
<http://virtually.cz/archiv.php?art=13254>

RESUMÉ

My development of painting is continual. I used to work with different materials in the past, but now I have chosen a traditional technique. I've deal with rather psychological theme until now, but this thesis "Symbols, signs of our contemporary time" deals with quality of contemporary society, breakdown of structure and the expanding individualism.

It's a set of four paintings on canvas, painted with oil colours. One canvas is smaller, so that, paintings side by side look more playful.

The theoretical part analyze theory of mass individualism, which becomes dangerous for our communication and cooperation.

I look for it's origins in the past and try to understand it, but at the same time, It's about confrontation with the evolution of humanity.

This problem is also very personal, so I look for solutions to get out of it. During the process I was influenced by the theoreticians Václav Cílek, Václav Bělohradský, Jan Keller and others.

The main task for this thesis is to clear differences between my paintings and drawings. In recent years, it has turned out, that I felt very confident in drawing, so I have transformed similar motifs into color. The source of inspiration are human and animal remains, bones, skulls, versatile elements to combine.

Sketches are made especially on paper, using watercolor. There are free formations, elements that represent individualism. This element overlaps the background- structure, compared to the first ideas, final canvases are very colorful. The final form of the work is influenced by artists Martin Salajka, Jan Vytiska, Czech authors and Andreas Golder and Daniel Richter, mostly the foreign ones.

The series has a clear sorting and development similar to the comic story- story board. We can “read” the story of an individual who becomes independent and takes control of space. The mind of this individual seems to be negative, so his image resembles an anti-hero.

Paintings are combination of illusive painting and abstract elements. Motives of animal skulls represent the feeling of "sheep" in collective. All scenes are conceived as simple combinations of elementary shapes of circle and square. The chosen color scheme adds current atmosphere of computer world and aesthetics of the digital age. This conception makes work not depressing. The second theme is a color combination of red and purple, which is aggressive and uncompromising.

I feel that I have made great progress in working with space, which may not necessarily be specific, my thinking about color and its possibilities developed during this one-year work. These paintings probably follow the historical line of symbolism from the turn of 19/20. century, which still lives.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1, 2, 3, 4

Skica vlastní 29/21cm

Příloha 5, 6, 7

Skica vlastní 29/21cm

Příloha 8

Malba vlastní- hledání tvarosloví a způsobu zobrazení ve formátu 160/120cm

Příloha 9

Malba vlastní 200/155cm

Příloha 10

Kresba vlastní- uvažování o práci „bez prostoru“ 250/200cm

Příloha 11

Malba vlastní, finální podoba diplomové práce 200/155cm

Příloha 12

Malba vlastní, finální podoba diplomové práce 200/155cm

Příloha 13

Malba vlastní, finální podoba diplomové práce 160/120cm

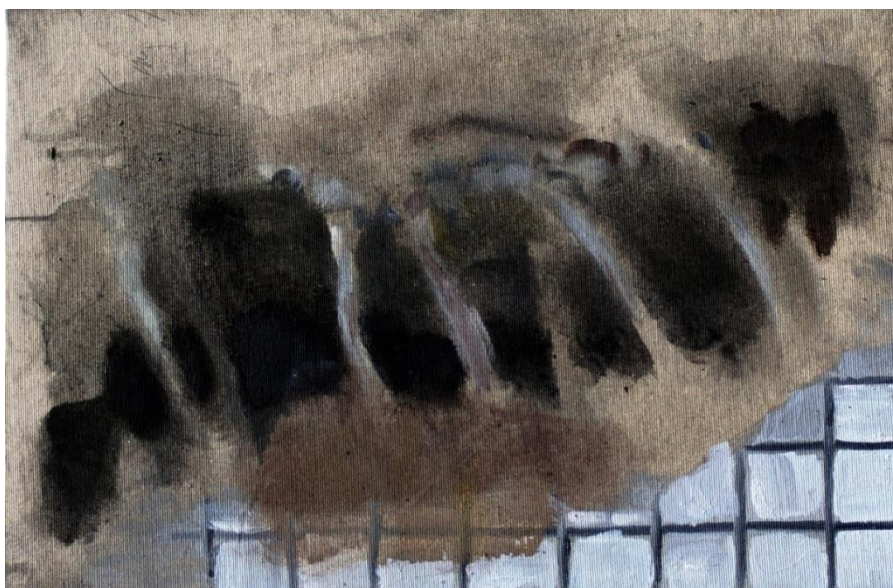
Příloha 14

Malba vlastní, finální podoba diplomové práce 200/155cm

Příloha 1, 2,3,4

Příloha 5, 6, 7

Příloha 8

Příloha 9

Příloha 10

Příloha 11

Příloha 12

Příloha 13

Příloha 14

